

УДК 35:330.3:339.5

Ю. О. Світлична,

к.держ.упр.,

заступник голови Харківської обласної державної адміністрації,

м. Харків

АНАЛІЗ СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Здійснено аналіз поточного стану зовнішньої торгівлі товарами Харківської області. Окреслено напрями активізації зовнішньоекономічної діяльності. Запропоновано шляхи стимулювання виходу вітчизняних товаровиробників на зовнішні ринки.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля товарами, експорт, імпорт, Харківська область.

Важливим напрямом діяльності органів державної влади є розвиток зовнішньоекономічних відносин, нарощування обсягів зовнішньої торгівлі [1]. Зважаючи на все більше зростання значення регіонів [7] у створенні надійного підґрунтя для економічного розвитку всієї країни, виняткової ваги набувають питання ефективного упровадження органами влади обласного рівня сучасних механізмів реалізації зовнішньоторговельної діяльності, створення ними необхідних умов для сталого зростання показників зовнішньої торгівлі. Це, у свою чергу, потребує здійснення постійного моніторингу поточного стану в цій царині, проведення ретельного аналізу для виявлення проблемних питань та вжиття заходів щодо подолання негативних тенденцій.

Проблематика зовнішньоекономічної діяльності знайшла своє висвітлення у працях знаних вітчизняних та зарубіжних дослідників: Є. Авдокушиного, І. Бураковського, А. Дегтяра, Ю. Макогона, І. Райніна, Є. Савельєва, С. Сутиріна, В. Фомічова та ін. Водночас, питання нарощування обсягів зовнішньої торгівлі товарами на регіональному рівні не втрачають свої актуальності та потребують ретельного вивчення.

Мета статті полягає у проведенні аналізу поточного стану зовнішньої торгівлі товарами Харківської області.

Починаючи з 2002 р., у Харківській області загалом спостерігалось нарощування зовнішнього обороту товарів. Проте з 2013 р. зафіксовано зниження обсягів торговельного балансу (рис. 1).

У 2015 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами поступово зростали з початку року і в середньому перевищили 200 млн дол. США щомісяця (середній щомісячний показник експорту – 104,3 млн дол. США, імпорту – 98,8 млн дол. США) (рис. 2).

За січень – серпень 2015 р. зовнішньоторговельний оборот товарів Харківської області становив 1,625 млрд дол. США (у т. ч. з країнами Європейського Союзу – 338 млн дол. США). Позитивне сальдо торговельного балансу складало 43,8 млн дол. США.

За обсягами експорту товарів область посіла 9-те місце серед регіонів України [3]. У січні – серпні 2015 р. експортні поставки товарів до країн світу становили 834,2 млн дол. США. Темп зростання обсягу експорту товарів до відповідного періоду 2014 р. склав 64,1 %.

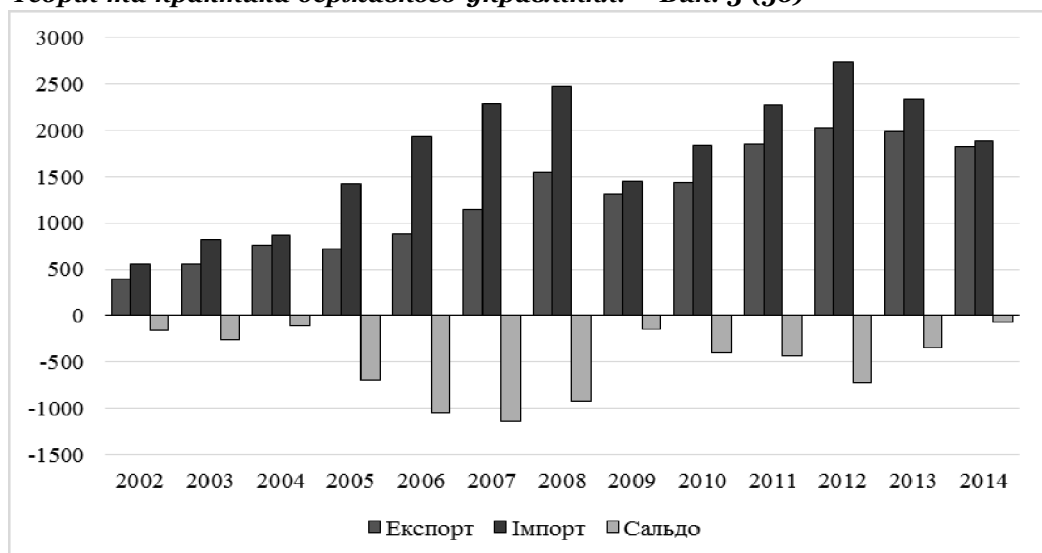

Рис. 1. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами Харківської області, млн дол. США [2]

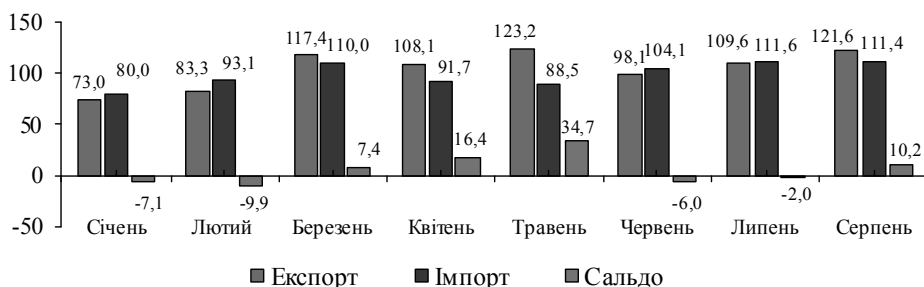

Рис. 2. Щомісячні обсяги зовнішньої торгівлі товарами Харківської області за січень – серпень 2015 р., млн дол. США

Імпортні надходження товарів у 2015 р. сягнули 790,4 млн дол. США. Темп зростання обсягу імпорту товарів до минулого року склав 63,5 %. Порівняно з відповідним періодом 2014 р. обсяги експорту товарів з Харківської області до країн Європейського Союзу зменшилися на 42,8 %, обсяги імпорту скоротилися на 34,7 %, склавши в січні–серпні 2015 р., відповідно, 130,1 та 208,3 млн дол. США.

За вісім місяців 2015 р. експортні поставки товарів з Харківської області склали 3,4 % від загального обсягу експорту України [3]. Найбільше зростання експорту порівняно з відповідним періодом минулого року відбулося до Японії (+37,7 млн дол. США), Єгипту (+28,5 млн дол. США) та Іспанії (13,9 млн дол. США).

Найбільші обсяги експортних поставок товарів здійснювалися до Російської Федерації (33,5 % від загального обсягу експорту області), Єгипту (8,2 %), Казахстану (7,9 %) та Японії (4,7 %) (рис. 3).

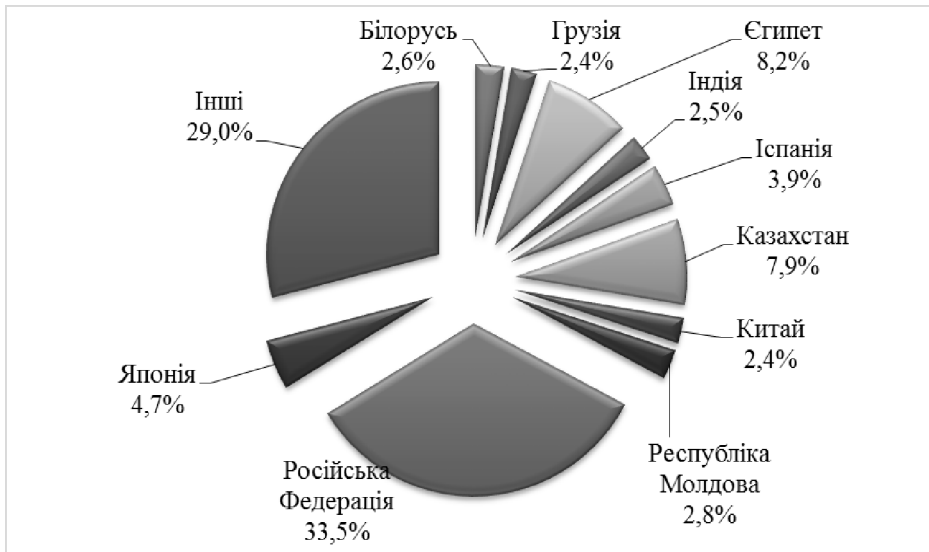

Рис. 3. Географічна структура експорту товарів Харківської області за січень – серпень 2015 р.

У структурі скорочення експорту товарів чільне місце посідають країни СНД. Зокрема, 65,7 % від загального обсягу скорочення експорту порівняно з вісьмома місяцями 2014 р. припадає на Російську Федерацію, 6,0 % – на Казахстан, 4,6 % – на Білорусь (рис. 4).

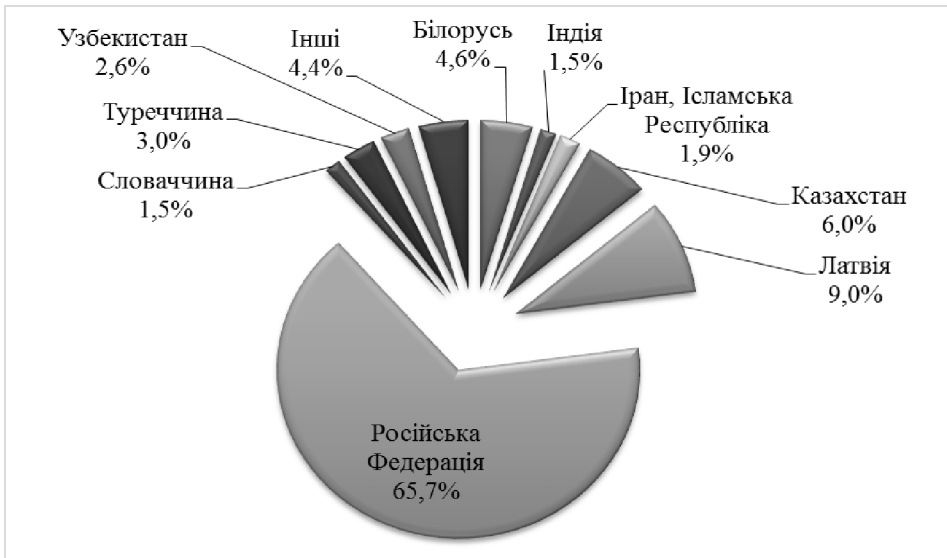

Рис. 4. Питома вага країн у загальному обсязі скорочення експорту товарів з Харківської області

Основними товарами, що експортувались, були машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (27,2 % від загального обсягу експорту області), готові харчові продукти (19,2 %), продукти рослинного походження (16,4 %), олії, жири рослинного або тваринного походження (4,5 %), недорогоцінні метали та вироби з них (4,3 %) (рис. 5).

Рис. 5. Товарна структура експорту Харківської області за січень – серпень 2015 р.

Імпортні надходження до Харківської області за січень – серпень 2015 р. склали 3,3 % від загального обсягу імпорту України [3].

Найбільші обсяги імпортних надходжень отримано з Російської Федерації (26,0 %), Китаю (16,3 %), Німеччини (5,4 %), Італії (4,4 %) (рис. 6).

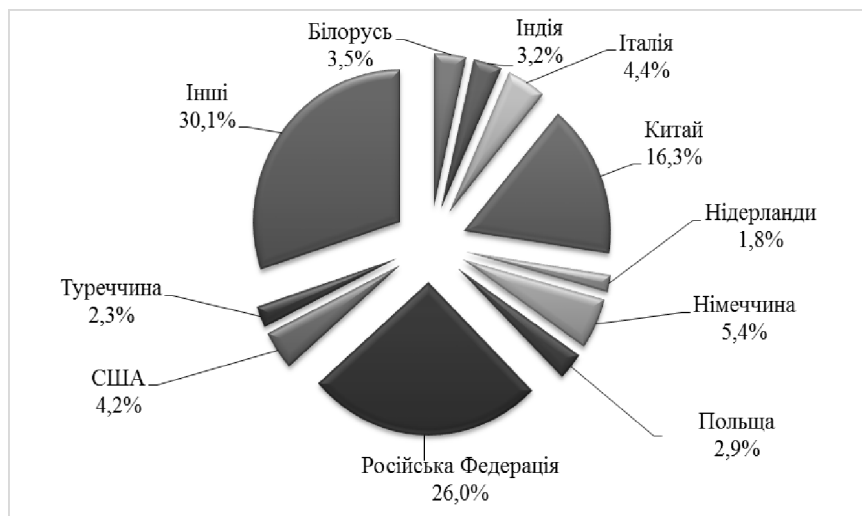

Рис. 6. Географічна структура імпорту товарів Харківської області за січень – серпень 2015 р.

Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку

У загальному обсязі імпорту товарів області найбільша питома вага припадала на полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (16,4 %), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (15,5 %), готові харчові продукти (12,6 %), продукцію хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (10,7 %), мінеральні продукти (10,1 %) (рис. 7).

Рис. 7. Товарна структура імпорту товарів Харківської області за січень – серпень 2015 р.

Негативними факторами, які наразі стримують розвиток зовнішньої торгівлі товарами та обмежують можливості здійснення експортно-імпортних операцій, залишаються:

- недосконалість чинного податкового законодавства, а також норм, що регулюють митні процедури, визначають питання залучення інвестицій;
- розгляд потенційними іноземними партнерами Харківської області як “прифронтової”, небезпечної території з високими ризиками для ведення бізнесу;
- суттєве зростання вартості імпортних комплектуючих та сировини;
- висока вартість кредитних ресурсів.

Для розвитку зовнішньоекономічної діяльності при виборі напрямів модернізації регіональної економіки необхідно орієнтуватися на можливості та переваги Харківської області, зокрема у промисловій сфері, сільському господарстві, галузі фармацевції.

Зважаючи на темпи і масштаби процесів глобалізації світового господарства у тривалій перспективі для утримання своїх позицій Харківщина з її значним потенціалом повинна модернізувати галузеву структуру економіки. Від зовнішньої торгівлі сировиною і матеріалами необхідно переходити до експорту наукоємної і високотехнологічної продукції [4, 5], що потребує створення інноваційної інфраструктури, інтеграції наукових закладів і бізнесу [6]. Робота в даній сфері має

передбачати активізацію трансферу знань, розвиток міжнародної співпраці у галузі науки і інновацій, широке упровадження новітніх технологій на підприємствах області.

Крім трансформації економіки в цілому необхідно також упроваджувати зміни на рівні окремих підприємств. На даний момент незадовільні показники рівня маркетингу, відсутність досвіду ведення бізнесу з іноземними партнерами, висока матеріало- та енергоємність продукції, її невідповідність закордонним стандартам гальмують нарощування експорту товарів. Важливими є проблеми низького рівня обізнаності регіональних товаровиробників про методологію виходу на зовнішні ринки та значна орієнтація підприємств регіону на ринки країн СНД.

Для активізації зовнішньоторговельної діяльності та підтримки регіональних товаровиробників доцільними є розроблення й упровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення поінформованості представників ділових кіл про можливості виходу вітчизняної продукції на зовнішні ринки, особливості та умови ведення бізнесу в інших країнах шляхом:

- проведення семінарів, круглих столів, дискусійних панелей тощо;
- розроблення та поширення спеціальних методичних матеріалів з покроковим описом алгоритму пошуку і налагодження ділових зв'язків із зарубіжними партнерами;
- залучення через механізми міжнародної технічної допомоги консалтингових компаній і експертів для сприяння розвитку експорту.

Пріоритетними напрямками для економічного і соціального розвитку Харківської області на найближчі роки є інтенсифікація зовнішньоекономічної діяльності, стимулювання виходу продукції харківських товаровиробників на зовнішні ринки, формування іміджу Харківської області як безпечного і комфортного для ведення бізнесу регіону.

При цьому забезпечення ефективного розвитку зовнішньоторговельних зв'язків потребує упровадження збалансованої системи заходів на національному та регіональному рівнях, а також на рівні окремих підприємств.

Література:

1. Вишинська Т. Л. Сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами в Україні / Т. Л. Вишинська, О. В. Генералов, І. М. Севрук // Scientific Journal "ScienceRise". – 2015. – № 3/3 (8). – С. 41–45.
2. Головне управління статистики у Харківській області. – Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua> .
3. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> .
4. Дідковська Б. В. Зовнішня торгівля товарами України з країнами Західної Європи / Б. В. Дідковська // Бізнесінформ. – 2013. – № 4. – С. 62–67.
5. Мельник Т. М. Зовнішня торгівля високотехнологічними товарами: інституціональний вимір / Т. М. Мельник, О. В. Зубко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 2. – С. 181–190. – Режим доступу : http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_2_181_190_0.pdf.
6. Mayer H. What Is the Role of the University in Creating a High-Technology Region? / Heike Mayer // Journal of Urban Technology. – 2007. – Vol. 14, № 3. – P. 33–58.
7. Spiezia V. Understanding Regional Growth / Vincenzo Spiezia, Stephan Weiler // The Review of Regional Studies. – 2007. – Vol. 37, № 3. – P. 344–366.

Svitlychna Y. O. Analysis of foreign trade of goods in Kharkiv region.

The article provides an analysis of the current state of foreign trade in Kharkiv region. The author outlines directions to enhance foreign trade of goods. It was proposed ways of stimulating of domestic manufacturers to move to foreign markets.

Key words: foreign economic activities, foreign trade of goods, export, import, Kharkiv region.

Надійшла до редколегії 22.09.2015 р.